

Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi

Development of Attitude Scale for Foreign Students at Universities

Adem Karaca

Yazar Bilgileri

Adem Karaca
Arş. Gör., Alanya Alaaddin
Keykubat Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Sosyal Bilgiler
Eğitimi,
adem.karaca@alanya.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, üniversitede öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumları ölçebilecek bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırmada veriler 735 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Araştırmada kapsam geçerliği için uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Yapı geçerliliği için ise açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA sonuçları incelendiğinde toplam varyansın %61,090'ını açıklayan 22 maddelik ve 4 faktörden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Ortaya çıkan faktörler, "Kabul ve Eylem", "Saygı", "İletişim ve İş birliği" ve "Sosyal Uyumsuzluk" olarak ifade edilmiştir. DFA aşamasından sonra elde edilen bulgular, ölçekte yer alan 22 madde ve dört faktörlü yapının yeterli uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin uyum indeksleri $\chi^2/sd=650.20/203=3.20$, $p=0,00<0,05$. RMSEA= .078, SRMR= .058, GFI= .86, AGFI=.82, NFI= .95, NNFI= .96, CFI= .96 ve IFI= .96 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine yönelik Cronbach Alfa ve Mc Donald's Omega güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir aralıkta olduğu belirlenmiştir. Ölçekte ölçülmek istenen özelliğin ayırt edebilme derecesine yönelik madde toplam korelasyonları analizine yer verilmiştir. Bu analizlerin ardından maddelerin tamamının ayırt edici olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular sonucunda üniversitelerdeki uluslararası öğrencilere yönelik tutumları ölçmek amacıyla kullanılabileceği düşünülmektedir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Ölçek Geliştirme
Yabancı Uyruklu Öğrenci
Geçerlik ve Güvenirlik
Tutum

Keywords

Scale Development
Foreign Student
Reliability and Validity
Attitude

Makale Geçmişi

Geliş: 26.12.2020
Düzeltilme: 24.02.2021
Kabul: 07.03.2021

ABSTRACT

In this research, it was aimed to develop a measurement tool that will provide to measure the attitudes towards international students at the university. The data were gathered from 735 university students. While expert opinions were consulted for content validity, exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were used for construct validity. After having analysed EFA results, a structure that explains %61,090 of the total variance consisting of 22 items and four factors has been obtained. Emerging factors were named as "Acceptance and Action", "Respect", "Communication and Collaboration" and "Social Incoordination". The findings that obtained from CFA showed that the construction consisting of 22 items and 4 factors had adequate fit indices. ($\chi^2/sd=650.20/203=3.20$, $p=0,00<0,05$. RMSEA= .078, SRMR= .058, GFI= .86, AGFI=.82, NFI= .95, NNFI= .96, CFI= .96 ve IFI= .96) The Cronbach Alpha and McDonald's omega reliability coefficients for the reliability of the measurements obtained from the scale were found to be within acceptable limits. The degree of discrimination of the feature to be measured in the scale was determined by item total correlations and item analysis. As a result of these analyses, all of the items were found to be distinctive. As a result of these findings it is thought that the scale is a valid and reliable measurement tool and could be used to measure the attitudes toward international students at universities.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Karaca, A. (2021). Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi. *TEBD*, 19(1), 465-486. <https://doi.org/10.37217/tebd.847558>

Giriş

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıl, finansal sermaye yerine insan sermayesi kavramının ön plana çıktığı bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Kalkınmanın oluşumunu hızlandıran insan sermayesi, nitelik ve nicelik olarak eğitim seviyesinin artmasıyla doğru orantılıdır (Bayraktaroğlu ve Mustafayeva, 2009). Küreselleşmenin giderek arttığı dünyada farklı alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da hızlı değişimler ve dönüşümler gözlenmektedir. Bu değişim ve dönüşümlerin bir sonucu olarak birçok alanda ortaya çıkan ortak pazar anlayışı eğitim alanında da kendisini göstermektedir. Bu pazarın önemli bir kısmını da üniversiteler arasındaki uluslararası öğrenci dolaşım programları oluşturmaktadır (Douglass ve Edelstein, 2009). Bilimi temsil eden ve evrensel kurumlar olan üniversitelerde uluslararası öğrenci hareketliliği özellikle son yıllarda artmıştır. Uluslararası öğrenci kabulü, üniversitelerin kurumsal itibarlarını geliştirmekte ve ülkenin dünyada tanınırlığını olumlu yönde etkilemektedir (Yu ve Wright, 2017).

Ülkeler arasında yükseköğretimde farklı kültürleri tanıma amaçlı değişim programları yürütülmektedir. Bu değişim programlarının öncüleri Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ve AB'ye aday ülkelerinin hayat boyu öğrenme programı bünyesinde Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig gibi değişim programlarıdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2020). Bu değişim programlarından özellikle Erasmus programı, üye ülkeler ve aday ülkeler arasında yükseköğretim kurumlarında öğrenci değişimlerine olanak vermesi dolayısıyla önem arz etmektedir (Noh, 2004). Türkiye'de bu program 2004'ten sonra uygulanmaya başlamıştır (Ersoy, 2013).

Öğrenciler gelecekle ilgili kariyer planları ve dil öğrenmek için eğitim hayatlarını farklı ülkelerde devam ettirmeyi tercih etmektedirler (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010). Üniversiteler de bu tercihlere kayıtsız kalmayarak küreselleşmeye ayak uydurmaktadır. Bu durum, aslında dünyanın birçok yerinde üniversite müfredatlarında ortaklık yapma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Sanders, 2018). Böylece öğrenciler için farklı ülkelerde kariyer yapma deneyimi için fırsat oluşturulmaktadır. Bu deneyimlerinde yabancı uyruklu öğrenciler kendi ülkelerinden farklı bir ülkede yaşamaları dolayısıyla kültürel, ekonomik, psikolojik ve iletişimsel açıdan birçok problemle karşılaşmaktadırlar (Şahin ve Demirtaş, 2014). Kendi ülkesinden ayrı bir ülkede bulunmanın oluşturduğu zihinsel ve duygusal rahatsızlıklardan kaynaklanan bir gerilim meydana gelmektedir. Bu gerilim en genel tabiriyle kültür şoku kuramı ile ifade edilmektedir. Bu kültür şokunu yaşayan gençler kaygı ve yalnızlık gibi karmaşık duygularla karşı karşıya gelmektedir. Kendi ülkesinden farklı bir ülkede ya da çevrede yaşamının psikolojik etkilerine odaklanan bu kurama göre kültürler arasındaki farklar, bireyin sonradan yaşamaya başladığı yere yönelik uyum güçlüğü çekmesine neden olmaktadır (Forbes-Mewett ve Sawyer, 2016). Yabancı uyruklu öğrenciler gittikleri ülkelerde bazen ailelerinin yanlarına dönmeleri için baskı görmekte, küçümsenmekte ve bir problem olarak görülmektedirler

(Perraton, 2017). Ancak bu genellenebilir bir durum değildir. Yerli öğrencilerle yabancı üniversite öğrencileri arasında kültürlerarası etkileşimin meydana gelmesi, yabancı öğrencilerin uyum problemini atlattığında onlara yardımcı olurken yerli öğrencilerin ise önyargılarının kırılmasını sağlayabilir ve onlara evrensel bir bakış açısı kazandırabilir (Gareis ve Jalayer, 2018).

Yabancı öğrenciler bir yandan eğitsel etkinliklerinde başarılı olma, diğer yandan hem kendi kültürlerini yaşama hem de yaşadığı kültürden etkilenme sürecini yaşadıkları için çift kültürlü veya çok kültürlü bir bakış açısına sahip olmaktadır (Ahtarieva, Ibragimova, Sattarova ve Turzhanova, 2019). Yabancı öğrencilerin çok kültürlü etkileşime girmek için kaldıkları ülkede konuşulmakta olan resmi dili veya eğitim dilini bilmeleri gerekmektedir. Bireyin ikinci dil öğrenme süreci sosyal, biyolojik, davranışsal ve psikolojik faktörlerden etkilenmektedir (Jeffrey-Rosario ve Cristopherson-Arce, 2017). Yerli öğrencilerin yabancı öğrencilerle iletişime geçmeleri, onları arkadaş olarak kabul etmeleri ve sosyalleşmeleri dil gelişimi açısından yabancı uyruklu öğrencileri olumlu yönde etkilemektedir (Gareis ve Jalayer, 2018).

Literatür incelendiğinde farklı ülkelerden gelerek Türkiye’de öğrenim gören öğrenciler üzerine gerçekleştirilen birçok çalışma tespit edilmiştir. Bu araştırmaların (Alagöz ve Geçkil, 2017; Derman, 2010; Kiroğlu vd., 2010; Kumcağız, Dadashzadeh ve Alakuş, 2016; Paksoy, Paksoy ve Özçalıcı, 2012; Savaşan, Yardımcıoğlu ve Beşel, 2015; Seymen ve Tok, 2015; Usta, Sayın ve Güzelipek, 2017) yabancı uyruklu öğrencilerin psikolojik, sosyoekonomik, sosyokültürel, dil ve uyum açısından yaşadıkları problemler ve bu problemlere yönelik çözüm önerilerine odaklandığı görülmektedir. Bunlara ek olarak hem yerli yem de yabancı literatürde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarılarına (Li, Wei ve Duamnu, 2010; Şahin ve Demirtaş, 2014), kültürlenme düzeylerine (Aliyev ve Öğülmüş, 2016), belirli becerilere ilişkin eğilimlerine (Fidan, Yıldırım ve Ercan, 2019), buldukları ülkedeki belirli değerlere ilişkin algılarına (Çetin, Karakuş ve Aksoy, 2012), ve farklı bir ülkede yaşamının stres oluşturarak insan sağlığına olumsuz etkisine (Muzychenko, Apollonova, Evans ve Zhang, 2019) yönelik araştırmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu araştırmanın serüveni, araştırmacının çalıştığı kurumda yerli öğrencilerin klik yapılar oluşturduğunu ve yabancı öğrencilerin sosyal izolasyona maruz kaldığını fark etmesiyle başlamıştır.

İlgili literatürde, yabancı uyruklu öğrencilerin deneyimlerine (Sherry, Thomas ve Chui, 2010), akademik, kültürel, sosyal ve psikolojik uyumlarına (Mesidor ve Sly, 2016), ihtiyaçlarına, uyumlarına ve iyi oluş modellerine (Russell, Rosenthal ve Thomson, 2010), ev sahibi öğrencilerle iletişime geçme ve temas kurma biçimlerine (Brown, 2009), ev sahibi öğrencilerin misafir öğrencilerle etkileşimini artırmaya yönelik etkinliklere (Leask, 2009) ve uluslararası eğitim vermenin öğrencilerin dil becerileri, kültürler arası iletişim, iş birliği çalışmaları ve akademik girişimlerine etkisinin ölçülebileceği bir ölçek geliştirme çalışması (Lindsey-Parsons, 2010) tespit edilmiştir. Buna ek olarak ilk ve ortaokul

düzeyinde yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelendiği (Demir, 2020) ve yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına yönelik ilgi ölçeğinin geliştirildiği araştırmalar (Polatcan, Bozkırlı ve Er, 2018) tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerle hem okul içi hem okul dışında zaman geçiren ev sahibi öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumlarına yönelik araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte öğrenim gören ev sahibi öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumlarını ortaya çıkarabilecek bir ölçme aracının ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. “Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi” adlı araştırmanın çalışma grubuna ve hangi aşamalarda gerçekleştirildiğine ilişkin bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklemeyle belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme, bir çalışmada gözlem birimlerinin belirli nitelikleri karşılması koşulunu temel alan bir yöntemdir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu çalışmada örneklem belirleme aşamasında çalışma grubunda yer alan öğrencilerin sınıfında yabancı uyruklu öğrenci olması şartı aranmıştır. Araştırmanın verileri, açımlayıcı faktör analizi (AFA) için 374, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için ise 361 olmak üzere toplam 735 kişiden toplanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde madde sayısının 10 katı kadar bir örnekleme çalışılması tavsiye edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018).

AFA için Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği (n=57), İngilizce Öğretmenliği (n=80), Matematik Öğretmenliği (n=57), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (n=76) ve Sınıf Öğretmenliği (n=104) bölümünde öğrenim gören toplam 374 öğrenciden veri toplanmıştır. Bu aşamadaki katılımcıların 149’u (%39.8) erkek, 225’i (%60.2) kadındır.

DFA için ise yine aynı üniversitede öğrenimlerine devam eden Matematik Öğretmenliği (n=101), Fen Bilgisi Öğretmenliği (n=51), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (n=50), Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (n=44), Türkçe Öğretmenliği (n=29), Aşçılık (n=27), Okul Öncesi Öğretmenliği (n=25), Turizm İşletmeciliği (n=19) ve Turizm Animasyonu bölümlerinden toplam 361 öğrenciden veri toplanmıştır. Bu aşamadaki katılımcıların 138’i (%38.2) erkek, 219’u (60.7) kadındır. DFA amacıyla gerçekleştirilen veri toplama sürecinde, AFA sürecinde yer almayan öğrenciler çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

İşlemler

Ölçek geliştirme çalışmasında ilk olarak yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması 18.10.2019-15.11.2019 tarihleri arasında yabancı uyruklu, yabancı uyruklu öğrenci, uluslararası öğrenci, foreign students, international students anahtar kelimeleriyle Web of Science, EBSCO, ERIC, Springer, TR Dizin ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Bu aşamadan sonra yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumların hangi hususlarda olabileceği araştırılmıştır. Bu kapsamda yurt içi ve yurt dışında bu konuyla ilgili gerçekleştirilen araştırmalar incelenmiş ve ölçekte kullanılacak ifadeler belirlenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik olabilecek tutumlar için literatür göz önünde bulundurularak 12'si olumsuz olmak üzere toplamda 42 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Maddeler oluşturulurken bilişsel, davranışsal ve duyuşsal boyutta madde yazımına dikkat edilmiştir. Oluşturulan 42 maddelik ölçek taslak formu, uzman görüşlerin alınması amacıyla konu alanında daha önce çalışması bulunan ve deneyim sahibi olan iki sosyal bilgiler eğitimcisi, bir sosyolog, iki ölçme ve değerlendirme uzmanı ve bir dil bilimciye iletilmiştir. Uzman görüşleri, üçlü derecelendirme formu kullanılarak (uygun/kısmen uygun/uygun değil) alınmıştır. Alan uzmanlarından gelen dönütler çerçevesinde düzeltilmesi uygun görülen maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmış, tutumları ölçemeyeceği gerekçesiyle 4 madde, kültürler arası çatışma odağında anlaşılabilir olan 1 madde havuzdan çıkarılmış, kalan 37 maddeyle birlikte ölçek geliştirme basamaklarına devam edilmiştir. AFA sürecinde ölçek formundaki soruları atma işlemine başlamadan önce soru havuzunda yer alan 37 maddeden 10'u olumsuz 27'si olumlu ifadeler içermektedir. Bireylerin, ölçekteki maddelere katılma düzeylerini belirlemek üzere "kesinlikle katılmıyorum (1)", "katılmıyorum (2)", "kısmen katılıyorum (3)", "katılıyorum (4)" ve "kesinlikle katılıyorum (5)" şeklinde Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Uygulamaya geçilmeden önce Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören sınıf öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, matematik öğretmenliği ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık anabilim dallarından birer kişinin yer aldığı toplam dört kişilik bir öğrenci grubuyla ön uygulama gerçekleştirilmiş ve ölçekte anlaşılması güç olan bir noktanın olup olmadığı, ölçekteki soruları yanıtlayan kişilerin yanıtlama esnasında herhangi bir zorluk yaşayıp yaşamadığı tespit edilmiştir. Görünüş geçerliği sağlandıktan sonra ölçeğe nihai şekli verilmiş ve veri toplama aşamasına geçilmiştir. Veri toplama süreci ardından veriler SPSS 24.0 paket programına girilmiş ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları aşamalarına geçilmiştir. Güvenirlik analizi için ek olarak 1.2.27 sürümlü Jamovi istatistik programında McDonald's ω omega güvenirlilik katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini tespit edebilmek için AFA ve DFA uygulanmıştır. AFA, birbiriyle ilişkili olan değişkenleri birlikte gruplayarak verileri tarif etmede ve özetlemede kullanılmaktadır. Bu analiz

aslında hipotez oluşturmaya imkân tanırken, DFA ise AFA’da ortaya çıkan boyutların altında yatan gizli süreçleri test etmek amacıyla gerçekleştirilmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2014).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama sürecine geçilmeden önce Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinde ilgili idari birimin katkısıyla yabancı uyruklu öğrencilerin olduğu sınıflar tespit edilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından öğretim elemanlarının izni ve katılımcıların rızası doğrultusunda derslerin başlangıcında her bir sınıf için ortalama 10 dakikalık bir süre diliminde toplanmıştır. Ölçeğin gönüllülük esasına göre doldurulacağı ve doldurmayı arzu etmeyen öğrencilerin rahatlıkla istekleri doğrultusunda hareket edebilecekleri iletilmiş ve bu bilgilendirmeye ölçeğin birinci kısmında yazılı olarak da yer verilmiştir. AFA için veri toplama süreci, 2019-2020 eğitim öğretim yılı Aralık ayının ilk haftasında bir hafta boyunca, DFA için ise aynı ayın son haftasında bir hafta boyunca gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi sürecine başlamadan önce uç sapan ve boş bırakılan değerler incelenmiş ve düzeltilmiştir. Ayrıca puanlamada olumlu ifadeler 5, olumsuz ifadeler 1 puan olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda olumsuz yazılan 10 madde ters çevrilerek yeniden kodlanmıştır. Ardından ölçek formundan elde edilen veriler doğrultusunda ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla AFA ve DFA yapılmıştır. AFA işlemleri için SPSS 24.0 paket programından yararlanılmış ve bu analizde ölçekte yer alan maddelerin hangi faktörler etrafında birleştiği tespit edilmiştir. Verilerin temel bileşenler analizine uygun olup olmadığının saptanması için Kaiser Meyer Olkin testi (KMO) ve Bartlett küresellik testi tekniklerinden yararlanılmıştır. DFA işlemlerinde ise LISREL 8.80 paket programından yararlanılmış ve AFA’da ortaya çıkarılan modelin uygun olup olmadığı kontrol edilmiştir. Bu uyumu değerlendirmek için chi-square (χ^2), Serbestlik Derecesi (sd), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Goodness of Fit Index (GFI), 360 Normed Fit Index (NFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Incremental Fit Index (IFI), Comparative Fit Index (CFI) ve Root-Mean-Square Error of Approximation (RMSEA) değerlerine bakılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı için ise tutum ölçeğinin tümü ve onu oluşturan faktörlere ait Cronbach-Alfa ve McDonald omega katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular

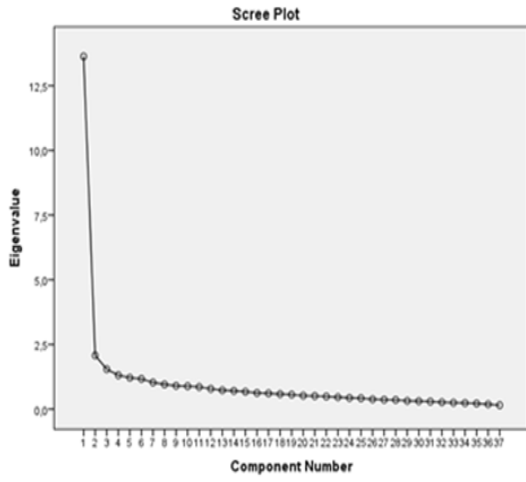
Bu bölümde ölçek geliştirme aşamalarında izlenen analizlere ve analizlere ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

Ölçeğin Geçerliğine ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

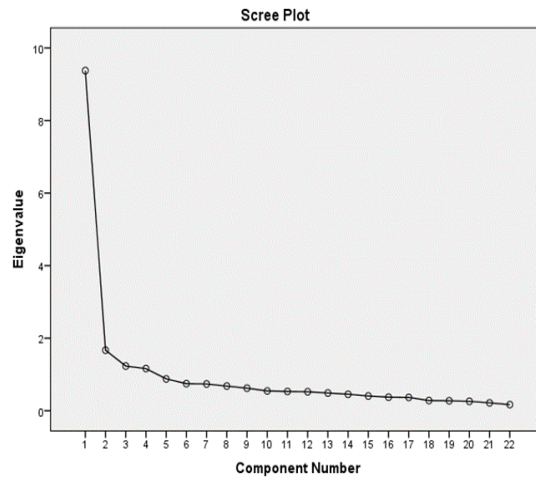
Faktör analizine başlanmadan önce uygulama sonrası elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Bartlett küresellik testi yapılmıştır. KMO değeri .94 olarak hesaplanmıştır. KMO katsayısı için 0.7-0.8 arasındaki değerin iyi, 0.8-0.9 arasındaki değerin çok iyi, 0.9’dan yüksek çıkan değerin mükemmel düzeyde olduğu belirtilmektedir (Seçer, 2017). Bartlett Küresellik testi sonucunun ise; $\chi^2 = 7091,493$; $sd=666$ $p<0,05$

olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler neticesinde, 37 maddelik ölçek formu üzerinde faktör analizi yapılabileceği sonucuna varılmıştır.

Yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçeğin 7 faktör (Şekil 1) altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu 7 faktörün ölçek için açıkladığı toplam varyans %59,38'dir. Bu aşamada bazı faktörlere yük veren maddelerin çok az sayıda olduğu ve bazı faktör yükü değerlerinin ise düşük olduğu tespit edilmiş, bu maddeler ölçekten sırasıyla çıkarılmış ve AFA işlemleri tekrarlanmıştır. Yapılan işlemler sonucunda 22 madde kaldığı ve kalan 22 maddenin 4 faktörde (Şekil 1) birleştiği tespit edilmiştir. Bu faktörlerin öz değerleri Şekil 1 ve Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 1. 37 Maddenin Öz Değeri Grafiği

Şekil 2. 22 Maddenin Öz Değer Grafiği

Bu aşamada eğik döndürme tekniklerinden biri olan promax kullanılmıştır. Herhangi bir faktöre yük vermeyen, faktör yükü 0.40'ın altında olan maddeler ve birden çok maddeye 0.25'in üzerinde yük veren ve aralarında 0.10 fark olan binişik maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Tabachnick ve Fidel'e (2014) göre her bir maddenin yük değerinin 0.32 üzerinde olması gerekmektedir. Bu araştırmada elde edilen madde yükleri 0.51 ile 0.93 arasında değişmektedir. Gerçekleştirilen işlemler sonrasında 4 faktörlü bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Ölçek maddelerinin hangi faktörler altında toplandığı ve buna ilişkin faktör yükleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeğinin AFA Sonuçları

	1	2	3	F4
26 Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye uyum sağlamaları için çaba gösteririm.	,907			
28 Okulun yabancı uyruklu öğrenciler için sosyal etkinlikler düzenlemesini desteklerim.	,822			
17 Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi kültürüme ayak uydurması için elimden geleni yaparım.	,741			
21 Yabancı uyruklu öğrencilerin inanç bağlamında sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için elimden gelen gayreti gösteririm.	,728			
27 Yabancı uyruklu öğrencilerle arkadaş olurum.	,726			

32	Yabancı uyruklu öğrencilerle aynı arkadaş grubunda olmak beni hoşnut eder.	,631
19	Yabancı uyruklu öğrencilerle aynı sosyal etkinlikte bulunmak beni mutlu eder.	,596
30	Yabancı uyruklu öğrencilerin haksızlığa uğramaları halinde haklarını savunmalarına yardımcı olurum.	,578
37	Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerini öğrenmeye merak duyarım.	,513
13	Yabancı uyruklu öğrencilerin inançlarına saygılı davranırım.	,930
12	Yabancı uyruklu öğrencilerin kişiliklerine saygı duyarım.	,874
2	Yabancı uyruklu öğrencilerin giyim tarzlarına saygı duyarım.	,676
3	Yabancı uyruklu öğrenciler kültürümüze zenginlik katar.	,602
14	Yabancı uyruklu öğrencilere önyargılı davranmam.	,554
1	Yabancı uyruklu öğrencilerle sohbet ederim.	,902
6	Yabancı uyruklu öğrencilerle kolay kolay iletişime geçmem.	,765
4	Yabancı uyruklu öğrencilerle okul dışında vakit geçirmekten hoşlanırım.	,740
5	Yabancı uyruklu öğrencilerle ev arkadaşı olmayı düşünürüm.	,567
34	Yabancı uyruklu öğrencilerle aynı sınıfta ders işlemek motivasyonumu düşürür.	,831
31	En yakın arkadaşımın yabancı uyruklu bir öğrenciyle samimi olmasını istemem.	,799
35	Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadığı bir problemi bana anlatmasından rahatsız olurum.	,752
29	Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu yere kalıcı olarak yerleşmesini istemem.	,601

<i>Faktörler</i>	<i>Eigenvalues (Özdeğerler)</i>	<i>Varyans Yüzdesi</i>	<i>Açıklanan Toplam Varyans</i>
B1	9,376	42,617	61,090
B2	1,670	7,591	
B3	1,231	5,596	
B4	1,163	5,286	

AFA: Açıklayıcı Faktör Analizi, B1: Birinci Bileşene Ait Yük Değerleri, B2: İkinci Bileşene Ait Yük Değerleri, B3: Üçüncü Bileşene Ait Yük Değerleri, B4: Dördüncü Bileşene Ait Yük Değerleri.

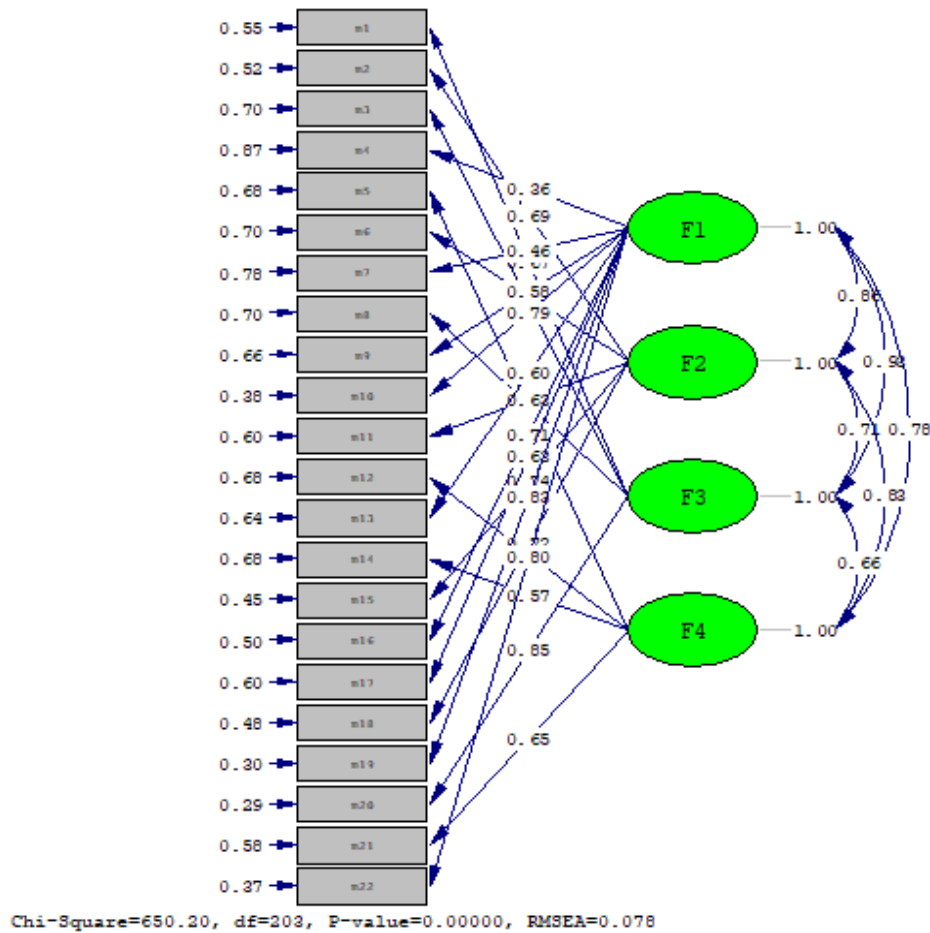
Tablo 1’de her bir faktör içindeki yük değerleri yüksek olandan düşük olana doğru şekilde sıralanmıştır. Tablo 1 incelendiğinde geliştirilmekte olan 22 maddelik ölçeğin 4 faktörde toplandığı, 1. faktörün 9, 2. faktörün 5, 3 ve 4. faktörlerin ise 4’er maddeden oluştuğu görülmektedir. Faktörleri oluşturan maddeler incelenerek birinci faktör “Kabul ve Eylem” ikinci faktör “Saygı” üçüncü faktör “İletişim ve İş birliği”, tüm maddelerin olumsuz olduğu dördüncü faktör ise “Sosyal Uyumsuzluk” olarak adlandırılmıştır. Bu olumsuz maddelerin dışında “İletişim ve İşbirliği” boyutunda yer alan 6.madde de ters/olumsuz maddeler içerisinde yer almaktadır. Tavşancıl (2018), bir ölçek geliştirme çalışmasında maddelerin yarı yarıya ters madde olarak yazılması gerektiğini vurgulamıştır. Zhang, Noor ve Savalei (2016) ise; bir ölçekte ters madde kullanımının genellikle rıza gösterme yanlılığını azaltmak için yararlı olduğunu ancak ters maddelerin ölçeklerin kovaryans yapısına olumsuz etkilerinin olduğunu vurgulamışlardır.

AFA sonuçlarına göre birinci faktöre ait yük değerlerinin ,907 ile ,513 arasında, ikinci faktöre ait yük değerlerinin ,930 ile ,554 arasında üçüncü faktöre ait yük değerleri ,902 ile ,567 dördüncü

faktöre ait yük değerlerinin ise ,831 ile 601 arasında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Oluşturulan faktör yapısının toplam varyansının yarısından fazlasını açıklaması temsil gücünün de o kadar yüksek olması anlamına geleceğinden bu oranın %50 den fazla olması faktör analizi için önemli olarak görülmektedir (Erkuş, 2016; Tavşancıl, 2018). Bu ölçek geliştirme çalışmasında %61,090 olan toplam açıklanan varyansın %42,617'sini birinci faktör, %7,591'ini ikinci faktör, %5,596'sını üçüncü faktör, %5,286'sını ise dördüncü faktör açıklamaktadır. Faktörlerin özdeğerleri ise; birinci faktör için 9,376, ikinci faktör için 1,670, üçüncü faktör için 1,231 dördüncü faktör için 1,163 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

AFA'dan elde edilen sonuçlar doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile doğrulanmıştır. Ölçeğe ait DFA path diyagramı ve faktör yükleri Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 3. DFA Path Diyagramı ve Faktör Yükleri

Dört faktörden oluşan yapıya yönelik olarak yapılan doğrulayıcı faktör analizlerinde model için hiçbir modifikasyon işlemi yapılmamıştır. Elde edilen uyum indeks değerleri; $\chi^2/sd=650.20/203=3.20$, $p=0,00<0,05$. RMSEA= .078, SRMR= .058, GFI= .86, AGFI= .82, NFI= .95, NNFI= .96, CFI= .96 ve IFI= .96 olarak bulunmuştur. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk (2018) ve

Gürbüz ve Şahin'e (2018) göre elde edilen χ^2/sd , RMSEA, SRMR, NFI, NNFI, CFI ve IFI uyum indeks verileri, ölçeğin yapı uyumunun iyi derecede olduğu şeklinde yorumlanabilir. GFI değeri ise Kline'a (1994) göre 1'e ne kadar yakın olursa uyum o kadar yüksektir. Cole (1987) ise; GFI değerinin 0.80 üzerinde olmasının iyi uyum gösterdiğini belirtmektedir. AGFI değerinin kabul edilebilirlik seviyesinin 0.85 olduğunu ifade eden Engel, Moosbrugger ve Müller (2003) ise; yapısal eşitlik modelinde bütün uyum indeksleri içinde hangilerinin modeli değerlendirmek için standart olarak kabul edildiğine dair görüş birliğinin bulunmadığını belirtmektedirler. Tablo 2'de uyum indeksleri ve eşik değerleri kesim noktalarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 2. Yapısal Eşitlik Modeli Analizlerinde Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri

İndeks Adı	Eşik Değeri	
	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	<3	<3(χ^2/sd)<5
RMSEA	<0.05	<0.08
SRMR	<0.05	<0.08
GFI	>0.95	>0.90
AGFI	>0.95	>0.90
NFI	>0.95	>0.90
NNFI	>0.95	>0.90
CFI	>0.95	>0.90

Not: Gürbüz ve Şahin'den (2018) yararlanılmıştır.

Ölçekte DFA analizine yönelik her bir maddenin standardize çözümleme değerlerinin anlamlı olup olmadığını tespit etmek için t değerlerine bakılmıştır. İncelenen t değerleri 8.23 ile 13.15 arasında değişiklik göstermektedir. Hesaplanan t değerlerinin bütün maddelerde $p<.01$ düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin DFA sonrası elde edilen uyum indeks değerleri de incelendiğinde, sonuç olarak 22 maddelik ölçeğin iyi derecede uyum gösterdiği ve uygulanabilir bir yapıda olduğu yorumu yapılabilir.

Ölçeğin tamamına ait Cronbach Alfa değeri $\alpha=0.92$, McDonald's ω omega değeri ise 0.93 olarak hesaplanmıştır. Béland, Cousineau ve Loyer (2019), araştırmalarda ortak faktör analizine dayalı güvenilirlik hesaplamalarında Cronbach's Alpha yerine McDonald's ω katsayısının kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ölçeğin alt boyutları için ayrı ayrı gerçekleştirilen güvenilirlik analiz sonucunda McDonald's ω omega değerlerinin birinci faktörde $\omega=0.90$, ikinci faktörde $\omega=0.84$, üçüncü faktörde $\omega=0.80$ ve dördüncü faktörde ise $\omega=0.76$ olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Madde Analizleri ve Güvenirliğe İlişkin Bulgular

Faktörler ve Maddeler	$\bar{x}$	S	Madde Toplam Korelasyonları
Faktör 1: Kabul ve Eylem ($\alpha=.905$) ($\omega=.907$)			
M17	4,06	0,91	,569
M19	4,26	0,80	,693
M21	3,96	0,92	,616
M26	4,01	0,92	,759

M27	4,27	0,80	,779
M28	4,21	0,84	,707
M30	4,24	0,85	,658
M32	4,21	0,85	,741
M37	4,33	0,85	,606
Faktör 2: Saygı Duyma ($\alpha=,836$) ($\omega=0.848$)			
M13	4,66	0,65	,733
M12	4,61	0,65	,725
M2	4,60	0,70	,637
M3	4,36	0,83	,565
M14	4,47	0,74	,569
Faktör 3: İletişim ve İşbirliği ($\alpha=,795$) ($\omega=0.804$)			
M1	4,02	1,04	,627
M6	4,00	0,96	,551
M4	3,85	1,04	,714
M5	3,32	1,22	,555
Faktör 4: Sosyal Uyumsuzluk ($\alpha=,753$) ($\omega=0.765$)			
M34	4,56	0,75	,659
M31	4,52	0,80	,672
M35	4,49	0,83	,714
M29	4,02	0,98	,740

Ölçek formundaki 22 maddenin ölçme amacına hizmet edebilme düzeyi ve ölçülmek istenen özelliğe sahip olan bireylerle olmayanların ayırt edip edilmediği, madde analizi yapılarak sorgulanmıştır. Ölçek maddelerinin Tablo 3'te özetlenmiş olan madde analizi sonuçları incelendiğinde; "Kabul ve Eylem" boyutunda madde-toplam test korelasyonları incelendiğinde değerler; ,569 ile ,779 arasında, "Saygı Duyma" boyutunda değerler ,565 ile ,733 arasında, "İletişim ve iş birliği" boyutunda ,551 ile ,714 ve "Sosyal Uyumsuzluk" boyutunda ise ,659 ile ,740 olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgular doğrultusunda ölçeğin tüm maddelerinin özelliğe sahip olanla olmayarı ayırt ettiği, bir diğer ifadeyle bireyler arasındaki farklılıkları ortaya çıkardığı söylenebilir. Madde toplam korelasyonlarının yorumlanması aşamasında ,30 ve üzerinde olan maddelerin, ölçülecek özelliği ayırt etme hususunda yeterli olarak ifade edilmektedir (Çokluk vd., 2018). Ölçeğin geneliyle alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için genel ortalama ve alt boyutların ortalamaları arasında madde korelasyon testi yapılmıştır. İlgili veriler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Ölçeğin Geneli ve Alt Boyutlar Arasında Korelasyon Analizi

		<i>Genel Ort.</i>	<i>Faktör 1</i>	<i>Faktör 2</i>	<i>Faktör 3</i>	<i>Faktör 4</i>
<i>Genel Ort.</i>	r	1	,935**	,782**	,787**	,769**
	p		,000	,000	,000	,000
	N	374	374	374	374	374
<i>Faktör 1</i>	r	,935**	1	,652**	,644**	,641**
	p	,000		,000	,000	,000
	N	374	374	374	374	374
<i>Faktör 2</i>	r	,782**	,652**	1	,473**	,550**
	p	,000	,000		,000	,000
	N	374	374	374	374	374
<i>Faktör 3</i>	r	,787**	,644**	,473**	1	,474**
	p	,000	,000	,000		,000
	N	374	374	374	374	374

Faktör 4	r	,769**	,641**	,550**	,474**	1
	p	,000	,000	,000	,000	
	N	374	374	374	374	374
Ortalama	$\bar{x}$	4,23	4,17	4,54	3,79	4,39
Standart S.	S	,55	,65	,55	,83	,63

Tablo 4 incelendiğinde ölçek formunun genel ortalamasının tüm faktör ortalamalarıyla anlamlı olduğu görülmektedir ($p=0,00<0.001$). Ölçeğin genel ortalamasının alt boyutlarla ilişkisini belirlemek için gerçekleştirilen basit doğrusal korelasyon analizi incelendiğinde genel ortalamanın 1.faktörle ($r=0,93$) çok yüksek düzeyde, 2.faktörle ($r=0,78$), 3.faktörle ($r=0,78$) ve 4. faktörle ($r=0,77$) ise yüksek düzeyde olumlu bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Madde ayırt edicilik düzeyini belirlemek için %27'lik alt üst grup karşılaştırması yapılarak iki grubun ortalamaları arasında ilişkisiz örneklem için t testi analizi yapılmıştır. Bu aşamada varyanslar eşit olmadığı için Welch testi sonuçları dikkate alınmıştır. Bu analize ilişkin veriler Tablo 5'te yer almaktadır.

Aşağıda sunulan Tablo 5 incelendiğinde ölçek formuna cevap veren katılımcıların %27'lik alt üst grupların ortalamaları arasında gerçekleştirilen ilişkisiz örneklem t testi sonuçları bütün maddelerde anlamlı bir farklılık olduğunu görülmektedir ($p=0,00<0.001$). Bu bulgular ölçek formunda bulunan maddelerin ölçmek istenen özelliğe sahip olan ile olmayana ayırt edilebilecek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5. %27'lik Alt Üst Grup Karşılaştırması

<i>Madde No</i>	<i>Grup</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
M1	Alt	3.29	0.96	-11.85	182.52	0.00	-1.66
	Üst	4.70	0.70				
M2	Alt	4.06	0.95	-9.67	102.18	0.00	-1.36
	Üst	4.99	0.10				
M3	Alt	3.75	0.94	-11.47	131.17	0.00	-1.61
	Üst	4.91	0.37				
M4	Alt	2.84	0.78	-22.29	152.48	0.00	-3.13
	Üst	4.81	0.41				
M5	Alt	2.24	0.92	-17.14	198.03	0.00	-2.41
	Üst	4.36	0.83				
M6	Alt	3.27	0.88	-11.29	191.45	0.00	-1.58
	Üst	4.55	0.71				
M12	Alt	4.15	0.85	-9.87	100.00	0.00	-1.39
	Üst	5.00	0.00				
M13	Alt	4.23	0.86	-8.89	100.00	0.00	-1.25
	Üst	5.00	0.00				
M14	Alt	3.87	0.82	-11.32	153.13	0.00	-1.59
	Üst	4.92	0.44				
M17	Alt	3.41	0.86	-13.01	183.37	0.00	-1.83
	Üst	4.80	0.63				
M19	Alt	3.49	0.77	-18.28	115.94	0.00	-2.57
	Üst	4.95	0.21				
M21	Alt	3.24	0.81	-16.41	160.77	0.00	-2.31
	Üst	4.79	0.47				
M26	Alt	3.14	0.82	-18.72	141.06	0.00	-2.63

	Üst	4.85	0.38				
M27	Alt	3.48	0.77	-18.93	109.80	0.00	-2.66
	Üst	4.97	0.17				
M28	Alt	3.48	0.84	-15.32	134.24	0.00	-2.15
	Üst	4.88	0.35				
M29	Alt	3.27	1.00	-12.82	154.60	0.00	-1.80
	Üst	4.73	0.54				
M30	Alt	3.52	0.92	-13.94	127.18	0.00	-1.96
	Üst	4.89	0.34				
M31	Alt	3.88	0.97	-9.16	146.50	0.00	-1.29
	Üst	4.87	0.48				
M32	Alt	3.35	0.80	-19.15	114.50	0.00	-2.69
	Üst	4.95	0.21				
M34	Alt	3.94	0.94	-10.44	110.57	0.00	-1.47
	Üst	4.95	0.21				
M35	Alt	3.81	0.84	-11.26	158.37	0.00	-1.58
	Üst	4.90	0.48				
M37	Alt	3.64	0.98	-12.55	115.07	0.00	-1.76
	Üst	4.92	0.27				

Tartışma

Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeğinde yer alan 22 maddenin 4 faktörlü bir yapıda olduğu tesit edilmiştir. AFA sürecinde davranışsal, duyuşsal ve bilişsel boyutlara yönelik yazılan maddelerin oluşturduğu faktörler “Kabul ve Eylem”, “Saygı Duyma” “İletişim ve İşbirliği” ve “Sosyal Uyumsuzluk” olarak adlandırılmıştır. Birbirinden farklı kültürlerde yetişen öğrencilerin resmî ya da gayriresmî ortamlarda bir arada bulunması etkileşimi kaçınılmaz hale getirmektedir. Ev sahibi öğrencilerin yabancı uyrukluları buldukları ortamda kabul etmesi ve onlarla birlikte ortak amaç doğrultusunda eyleme girişmeleri, yabancı uyruklu öğrencileri psikolojik olarak yalıtılmış olma hissinden uzaklaştıracaktır. Leask (2009), ev sahibi ve uluslararası öğrenciler arasındaki etkileşimleri artırmak için resmî ve gayriresmî müfredatın kullanılması gerekliliği üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında, farklı kültürlerin etkileşime girmesi sonucunda öğrencilerin kendi dünya görüşlerinin ötesinde yeni fikirlerin geliştirebileceklerini ve uluslararası eğitim veren kurumlardaki öğrencilerin ve personellerin koordineli olması gerektiğini belirtmiştir. Ölçek formundaki boyutlardan “Kabul ve Eylem” boyutunun bu tespitlerle örtüştüğü ifade edilebilir. Uluslararası eğitim vermenin öğrencilerin dil becerileri, kültürler arası iletişim, iş birliği çalışmaları ve akademik girişimlerine etkisinin ölçülebileceği bir ölçek geliştirme çalışması gerçekleştiren Lindsey-Parsons’ın (2010) araştırmasında ölçek alt boyutları arasında konuşma-iletişim becerileri ve takım çalışması adıyla bir boyut bulunmaktadır. Ölçekte yer alan “İletişim ve İşbirliği” alt boyutunun bu araştırmadaki alt boyutla örtüştüğü ifade edilebilir. Sherry vd. (2010) ise; uluslararası öğrencilerin deneyimlerini inceleyerek yaşadığı sorunları ele alan bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada uluslararası öğrencilerin topluma dâhil olma ve dil hususunda problem yaşadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmacılara göre uluslararası öğrencilerin diğer öğrencilerle sosyal etkileşime girmesi, dil becerilerini geliştirmesi ve takdir görmeleri açısından önem arz etmektedir. Ölçekte yer

alan "Saygı duyma", "İletişim ve İşbirliği" "Sosyal Uyumsuzluk" alt boyutlarının bu problemlere ve iyileştirme çalışmalarıyla örtüştüğü ifade edilebilir. Polatcan vd., (2018) yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına yönelik ilgi ölçeği geliştirme çalışması yapmışlardır. Bu araştırmada 4 faktörlü bir ölçek ortaya çıktığı, bu boyutların ise; kültürel sorunlara ilgi, sosyoekonomik sorunlara ilgi, ders dışı sorunlara ilgi ve ders içi sorunlara ilgi olarak adlandırdıkları görülmektedir. Ölçek alt boyut adlandırmasında bir benzerlik tespit edilmese de ilgili araştırmada yer alan ölçekte yardım etme, saygı duyma, yabancı uyruklu öğrenciler için davranışsal boyut odağında olan maddelerin (M3, M4, M5, M8, M15), bu araştırmanın ölçek formunda yer alan bazı maddelerle (M1, M3, M6, M17) örtüştüğü ifade edilebilir. Araştırmada alt boyut adlandırılmasının farklı seyretmesi, ilgili araştırmanın ilgi ölçeği olarak tasarlanmasından kaynaklanıyor olabilir. Netice olarak bu araştırmada ortaya çıkan alt boyutların ilgili literatürle örtüştüğü ifade edilebilir.

Sonuç

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yabancı uyruklu üniversite öğrencilerine yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlayan bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde literatür taraması yapılarak bir taslak ölçek hazırlanmış ve bu ölçek üniversite öğrencileri üzerinde gönüllülük esas alınarak uygulanmıştır. Uygulama sonrasında, hazırlanan bu taslak ölçeğin yapısını tespit edebilmek için geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Analiz işlemlerinden sonra toplamda 22 maddenin ve 4 boyutun yer aldığı bir ölçek geliştirilmiştir. Güvenirlik analizi için Cronbach's Alpha ve McDonald's ω omega katsayıları hesaplanmış ve tespit edilen değerlere göre ölçeğin güvenilir bir yapıda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geçerlik analizleri için ise yapı ve kapsam geçerliği incelenmiştir. Yapı geçerliği için ilk olarak AFA yapılmış, elde edilen yapının doğrulanması için ise farklı bir örneklem grubundan toplanılan veriyle DFA işlemleri gerçekleştirilmiştir. AFA madde atımı sonucunda ölçeğin dört faktörlü bir yapıda olduğu belirlenmiştir. Bu faktörlerin birincisi "Kabul ve Eylem", ikincisi "Saygı Duyma", üçüncüsü "İletişim ve İşbirliği" dördüncüsü ise "Sosyal Uyumsuzluk" olarak adlandırılmıştır. Dört faktörlü bu ölçeğin, varyansı açıklama oranının %61,090 olduğu tespit edilmiştir. Yapılan DFA işlemi sonucunda ise uyum indeks değerleri incelenmiş ve bulunan uyum indeks değerlerine göre ortaya çıkan bu modelin verileriyle iyi bir uyum gösterdiği tespit edilmiştir. AFA ve DFA işlemlerine doğrultusunda dört faktörlü bu ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğu yorumu yapılabilir. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin geçerli ve güvenilir ölçümler üretebilen bir yapıya sahip olduğu ve üniversitelerdeki yerli öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılabileceği düşünülmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu araştırmanın sınırlılıkları; zaman açısından, 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz dönemi, mekân açısından Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ve çalışma grubu açısından ise; çoğunluğu

eğitim fakóltesi öğrencisi olmak üzere, sağlık bilimleri fakóltesi ve turizm fakóltesi öğrencileriyle sınırlıdır.

Araştırmada oluşturulan ölçek formu farklı örneklemlerden elde edilen veriler kullanılarak geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılabilir.

Araştırmadan elde edilen ölçek formu üniversite öğrencilerinin düzeyi temel alınarak tasarlanmıştır. Sınırlılıklarda belirtilen bölümler haricinde farklı bölümlerdeki öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tutumları da araştırılabilir.

Kaynaklar

- Ahtarieva, R., Ibragimova, E., Sattarova, G., & Turzhanova, G. (2019). Integration as a form of acculturation of foreign student - future teacher in the polyethnic educational environment of university. *Journal of Social Studies Education Research*, 9(3), 317-331. <https://jsser.org/index.php/jsser/article/view/289/282> sayfasından erişilmiştir.
- Alagöz, S., & Geçkil, T. (2017). Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sorunlarının incelenmesi: Konya ili örneği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 20(4), 279-285. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/400209> sayfasından erişilmiştir.
- Aliyev, R., & Öğölmüş, S. (2016). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 89-124. doi: [10.18506/anemon.20532](https://doi.org/10.18506/anemon.20532)
- Bayraktaroğlu, S., & Mustafayeva, L. (2009). Türk yükseköğretim sistemi ve Türk dünyası ilişkileri: Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler örneği. *Journal of Azerbaijani Studies*, 284-292. <https://jhss-khazar.org/wp-content/uploads/2010/06/22.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Béland, S., Cousineau, D., & Loye, N. (2017). Utiliser le coefficient omega de McDonald à la place de l'alpha de Cronbach. *McGill Journal of Education*, 52(3), 791-804. doi: [10.7202/1050915ar](https://doi.org/10.7202/1050915ar)
- Brown, L. (2009). A failure of communication on the cross-cultural campus. *Journal of Studies in International Education*, 13(4), 439-454. doi: [10.1177/1028315309331913](https://doi.org/10.1177/1028315309331913)
- Büyüköztürk, ř., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, ř., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cole, A. D. (1987). Methodological contributions to clinical research utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 584-594. doi: [10.1037%2F0022-006X.55.4.584](https://doi.org/10.1037%2F0022-006X.55.4.584)
- Çetin, T., Karakuş, U., & Aksoy, B. (2012). Yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin turizm değerlerine ilişkin algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 180-196. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/202345> sayfasından erişilmiştir.

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (5. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, M. (2020). *Milli eğitime bağlı devlet okullarında yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Derman, S. (2010). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğreniminde karşılaştıkları Sorunlar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29(29), 227-247. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/184285> sayfasından erişilmiştir.
- Douglass, J. A., & Edelstein, R. (2009). The global competition for talent: the rapidly changing market for international students and the need for a strategic approach in the US. *Research & Occasional Paper Series CSHE. Center for Studies in Higher Education*, 8(9), 1-21. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED507060.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Engel, K. S., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness of fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Erkuş, A. (2016). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I temel kavramlar ve işlemler* (3. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ersoy, A. (2013). Türk öğretmen adaylarının kültürlerarası deneyimlerinde karşılaştıkları sorunlar: Erasmus değişim programı örneği. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 154-166. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1287> sayfasından erişilmiştir.
- Fidan, Y., Yıldırım, C., & Ercan, S. (2019). Yabancı uyruklu ve Türkiyeli öğrencilerin girişimcilik eğilimleri. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(1), 190-202. <https://hdl.handle.net/11467/2573> sayfasından erişilmiştir.
- Forbes-Mewett, H., & Sawyer, A. M. (2016). International students and mental health. *Journal of International Students*, 6(3), 661-677. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1100336.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Gareis E., & Jalayer, A. (2018). Contact Effects on intercultural friendship between east asian students and american domestic students. Y. Ma, & M. Murillo (Ed.) *Understanding international students from Asia in American universities learning and living globalization* içinde (s. 83-106). Cham: Springer International.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz*. Ankara: Seçkin.
- Jeffrey-Rosario, A., & Cristopherson-Arce, P. (2017). Language learning difficulties of selected foreign students in National University, Philippines. *International Journal of Research Studies in Language Learning*, 6(4), 65-76. doi: [10.5861/ijrsl.2016.1603](https://doi.org/10.5861/ijrsl.2016.1603)

- Kıroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/160784> sayfasından erişilmiştir.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. New York: Routledge.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh, R., & Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 37-50. doi: [10.7822/omuefd.35.2.3](https://doi.org/10.7822/omuefd.35.2.3)
- Leask, B. (2009). Using formal and informal curricula to improve interactions between home and international students. *Journal of Studies in International Education*, 13(2), 205-221. doi: [10.1177/1028315308329786](https://doi.org/10.1177/1028315308329786)
- Li, G., Wei, C., & Duamnu, J. L. (2010). Determinants of international students’ academic performance: a comparison between Chinese and other international students. *Journal of Studies in International Education*, 14(4), 389-405. doi: [10.1177/1028315309331490](https://doi.org/10.1177/1028315309331490)
- Lindsey-Parsons, R. (2010). The effects of an internationalized university experience on domestic students in the United States and Australia. *Journal of Studies in International Education*, 14(4), 313-334. doi: [10.1177/1028315309331390](https://doi.org/10.1177/1028315309331390)
- Mesidor, J. K., & Sly, K. F. (2016). Factors that contribute to the adjustment of international students. *Journal of International Students*, 6(1), 262-282. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1083269.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Muzychenko, I., Apollonova, I., Evans, D., & Zhang, L. (2019). The psychophysiological effects of cross-cultural transaction in foreign students in Russia: a pilot study. *ICMHI*, 17(19). doi: [10.1145/3340037.3340062](https://doi.org/10.1145/3340037.3340062)
- Noh, M. H. (2004). The EU Inter-cultural education and training programmes for enhancing of European awareness towards European citizenship: Centered on ERASMUS, LINGUA, PETRA, COMENIUS. *International Area Review*, 7(2), 187-212. doi: [10.1177/223386590400700210](https://doi.org/10.1177/223386590400700210)
- Paksoy, H., Paksoy, S., & Özçalıcı, M. (2012). Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal sorunları: GAP bölgesi üniversiteleri örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 85-94. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/download/article-file/107658> sayfasından erişilmiştir.
- Perraton, H. (2017). Foreign students in the twentieth century: a comparative study of patterns and policies in Britain, France, Russia and the United States. *Policy Reviews in Higher Education*, 1(2), 161-186. doi: [10.1080/23322969.2017.1303788](https://doi.org/10.1080/23322969.2017.1303788)

- Polatcan, F., Bozkırlı, K. Ç., & Er, O. (2018). Yabancı uyruklu öğrenci sorunlarına ilgi ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 13(19). doi: [10.7827/TurkishStudies](https://doi.org/10.7827/TurkishStudies).
- Russell, J., Rosenthal, D., & Thomson, G. (2010). The international student experience: Three styles of adaptation. *Higher Education*, 60(2), 235-249. doi: [10.1007/s10734-009-9297-7](https://doi.org/10.1007/s10734-009-9297-7)
- Sanders, J. (2018). Comprehensive internationalization in the pursuit of 'world-class' status: a cross-case analysis of Singapore's two flagship universities. *Higher Education Policy*, 33(4), 753-775. doi: [10.1057/s41307-018-0117-5](https://doi.org/10.1057/s41307-018-0117-5)
- Savaşan F., Yardımcıoğlu, F., & Beşel, F. (2015). Yabancı uyruklu lisans ve lisansüstü öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri: Sakarya Üniversitesi örneği. *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu* (s. 6-8). Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. doi: [10.17550/akademikincelemeler.308940](https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.308940)
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi analiz ve raporlaştırma* (3. b.). Ankara: Anı.
- Seymen, H., & Tok, M. (2015). İleri düzey yabancı uyruklu öğrencilerin zorlandıkları kültürel dil unsurlarının tespiti ve sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1188-1212. doi: [10.7884/teke.504](https://doi.org/10.7884/teke.504)
- Sherry, M., Thomas, P., & Chui, W. H. (2010). International students: A vulnerable student population. *Higher Education*, 60(1), 33-46. doi: [10.1007/s10734-009-9284-z](https://doi.org/10.1007/s10734-009-9284-z)
- Şahin, M., & Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Millî Eğitim* (204), 88-113. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/441921> sayfasından erişilmiştir.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı. (2020, 01 14). AB Programları. https://www.ab.gov.tr/files/rehber/09_rehber.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Tabachnick, B., & Fidel, L. (2014). *Using multivariate statistics* (6. Ed.). Harlow: Pearson.
- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (6. b.). Ankara: Nobel Akademik.
- Usta, S., Sayın, Y., & Güzelipek, Y. A. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin kente ve üniversiteye uyumu: Karaman ili örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 565-577. doi: [10.5961/jhes.2017.233](https://doi.org/10.5961/jhes.2017.233)
- Yu, B., & Wright, E. (2017). Academic adaptation amid internationalisation: the challenges for local, mainland Chinese, and international students at Hong Kong's Universities. *Tertiary Education and Management*, 23(4), 1-14. doi: [10.1080/13583883.2017.1356365](https://doi.org/10.1080/13583883.2017.1356365)
- Zhang, X., Noor, R., & Savalei, V. (2016). Examining the effect of reverse worded items on the factor structure of the need for cognition scale. *PLoS One*, 11(6), 1-15. doi: [10.1371/journal.pone.0157795](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0157795)

Extended Summary

The 21st century we are in is called the information age when the concept of human capital comes to the fore instead of financial capital. Human capital, which accelerates the formation of development, is directly proportional to the increase in the level of education in terms of quality and quantity. With this increase, change is observed. In the world where globalization is increasing, rapid changes and transformations are observed in the field of education as well as in different fields. As a result of these changes and transformations, the common market concept that emerges in many fields shows itself in the field of education. An important part of this market is the exchange programs of international students among universities that represent science and are universal institutions. International student mobility has increased especially in recent years. International student admission improves the institutional reputation of universities and positively affects the country's global recognition. Therefore, universities implement various programs to recognize different cultures through student exchange programs. Students benefit from these programs both in line with their career plans and with the desire to live in a different country. Students studying in a different country face major difficulties. They encounter situations such as learning a new language, cultural adaptation, academic success, and making new friendships.

In this study, it is aimed to develop a valid and reliable measurement tool that can measure the attitude of local students towards international students. For this purpose, the first was made of the literature review related to international students. The literature review was carried out in the database of EBSCO, ERIC, Springer, TR Index Scanning, and CoHE National Thesis Center by using foreign students, international students keywords between 18.10.2019-15.11.2019. After this stage, it has been investigated what could be the attitude towards foreign students. In this context, it was examined in the domestic and overseas research conducted on this topic, and the expressions that can be used on the scale have been determined. Later, a pool of 42 items was created, 12 of which were negative statements. While creating the items, attention was paid to writing items with cognitive, behavioral, and affective dimensions. Expert opinions were consulted for scope validity. In line with the feedback of the experts, four items were removed from the scale on the grounds that they could not measure the attitudes. In addition, one item was removed from the scale on the grounds that it could be understood in the focus of intercultural conflict, and scale development steps were continued with the remaining 37 items. In the form to be used in exploratory factor analysis (EFA), 10 of the 37 items are negative, and 27 of them are positive expressions. Likert-type five-point rating as "absolutely disagree (1)", "disagree (2)", "partially agree (3)", "agree (4)" and "strongly agree (5)" was used to determine the level of individuals to participate in the items in the scale. Before starting the data collection process, a pre-application was carried out with a group of four students, and it was

determined whether there was a point in the scale that was difficult to understand and whether the people who answered the questions had any difficulties in answering questions. Then, data collection was carried out.

The study group in the research consist of 735 people in total. Of this number, 361 people are included in the data collection process for EFA. CFA process was also carried out with 374 students who did not participate in AFA. It was stated that the participation in the research was based on volunteering in the data collection process, and in addition, this information was written in the first part of the scale form. The data collection process was carried out at the University of Alanya Alaaddin Keykubat which is in Turkey, in December 2019.

Before starting the process of analyzing the data, extreme deviating and missing values were examined and corrected. In addition, positive expressions were determined as 5 and negative expressions as 1. In this regard, 10 negatively written items were reversed and have been re-encoded. Then, EFA and CFA were performed to test the validity and reliability of the scale based on the data obtained from the draft form of the scale. SPSS 24.0 package program was used for EFA in which the factors related to the items in the scale were revealed. At this stage, Kaiser Meyer Olkin test (KMO) and Bartlett spherical test techniques were used to determine whether the data were suitable for the principal component analysis. LISREL 8.80 package program was used for CFA, and the suitability of the model revealed in EFA was checked. To evaluate this compliance, chi-square (χ^2), Degrees of Freedom (sd), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Goodness of Fit Index (GFI), 360 Normed Fit Index (NFI), Non-Normed Fit Index (NNFI), Incremental Fit Index (IFI), Comparative Fit Index (CFI), and Root-Mean-Square Error of Approximation (RMSEA) values were examined. In order to learn the internal consistency of the scale, the Cronbach's-Alpha and McDonald omega values of the attitude scale and the factors that compose it were calculated. KMO value was calculated as .94. The KMO value determines whether the sample size is sufficient. It is stated that the sample size between 0.7-0.8 is good, the value between 0.8-0.9 is very good, and the value higher than 0.9 is excellent (Seçer, 2017). Bartlett Sphericity test result has been determined that; $\chi^2 = 7091,493$; sd = 666 p <0.05. As a result of these values, it was concluded that factor analysis could be made on the 37-item scale form. After EFA, a 22-item form and four factors emerged. The items that make up the factors are analyzed, and the first factor is named "Acceptance and Action", the second factor is "Respect", the third factor is "Communication and Cooperation", and the fourth factor is "Social Incoordination". Since the explanation of more than half of the total variance of the created factor structure means that the representation power is so high, this ratio more than 50% is considered important for factor analysis. In this scale development study, 61,090% of the total explained variance, explained by the first factor

by 42,617%, by the second factor by 7,591%, by the third factor by 5,596%, and by the fourth factor by 5,286%.

Results from EFA have been verified in CFA. When confirmatory factor analysis was performed, no modifications were made to the model of the structure consisting of four factors. The fit index values found as $\chi^2 = 650.20$ $sd = 203$, $p = 0.00 < 0.05$. $RMSEA = .078$, $SRMR = .058$, $GFI = .86$, $AGFI = .82$, $NFI = .95$, $NNFI = .96$, $CFI = .96$, and $IFI = .96$. This fit index data can be interpreted as the scale's structure fit is good. T values were examined to determine whether the standardized analysis values of each item regarding the CFA analysis of the scale were significant. Examined t values vary between 8.23 and 13.15. Calculated t values were found to be significant at $p < .01$ for all items. Cronbach's Alpha reliability coefficients for the reliability of the scale were determined to be within acceptable limits. For the whole scale, calculated reliability as 920 ($\alpha = .920$), and factor's α value respectively for the first factor: $\alpha = .905$, second factor: $\alpha = .836$ third factor: $\alpha = .795$, while the fourth factor; $\alpha = .753$. In addition, McDonald's omega coefficient for the whole scale α value was calculated as 930 ($\omega = 0.93$).

By making item analysis, it was questioned whether the 22 items in the scale serve to measurement purpose and whether individuals who have the desired feature to be measured and those who do not are differentiated. Item total correlations analysis was performed for the degree of identification of the feature to be measured in the scale. After these analyses, all of the items were found to be distinctive.

In line with the EFA and CFA operations, it can be interpreted that this four-factor scale is valid and reliable. In line with these results, it is thought that the scale has a structure that can produce valid and reliable measurements, and it can be used to determine the attitudes of local students at universities towards international students.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada yazar olarak yer almayıp araştırma sürecine katkıda bulunan Prof. Dr. Bülent AKBABA'ya teşekkür ederim.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 03.12.2020 tarih ve 02 No'lu toplantıda alınan 05 sayılı karar ile yürütülmüştür.